

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

A lapot szellemi és anyagi tekintetben illető mindennemű póstai küldemény, a hirdetések szövege és ára, valamint az esetleges reklamáció is a lap tulajdonosához: Noszkó István lelkészhez Rákoskereszturra (Pest megye) küldendő. ☒ ☒

SZERKESZTIK:
RAFFAY SÁNDOR NOSZKÓ ISTVÁN
 budapesti lelkész. rákoskereszturi lelkész.
 FŐMUNKATÁRSÁK:
SCHOLTZ ÖDÖN BLATNICZKY PÁL
 ágfalvi lelkész. cinkotai lelkész.
GÖMÖRY JÁNOS ALEXY LAJOS
 eperjesi főgym. igazgató. czeplédi nyug. ig. tanító.

Megjelenik hetenként egy iven
 A lap ára:
 Egész évre 12 K
 Félévre 6 K
 Negyedévre 3 K
 Egyes szám ára 40 f.
 Hirdetések és pályázatok ára:
 Egész oldal 40 K
 Állandó hirdetések meg egyezés szerint

TARTALOMJEGYZÉK: VEZÉRCIKK. **A kultuszminiszterium dolgai.** *) — **CIKKEK:** **A szegénység** ellen. Inspektor. — **Térvesztésünk.** Balla Jenő. — **Az evangélikus tanárok és elemi iskolai tanítók Országos Egyesületének Évkönyve.** Gömör János. — **Az új teremtés.** Duszik Lajos. Külföld. — **Belélet.** — **Pályázatok és hirdetések.**

A kultuszminiszterium dolgai.

*) A kultuszminisztérium nem egy felekezeti, hanem az egész magyar nemzeté. A kultuszminisztériumnak kétségtelenül vannak sajátos belső ügyei is, de minden dolga a közvélemény ítélőszéke elé tartozik. Különösen akkor, ha a dolog a közvélemény egy részében jogos aggodalmakat vagy nyughatatlanságot kelt. Legutóbb két olyan intézkedés történt a kultuszminisztériumban, amelyek egyike jogos aggodalmat, másika jogos nyughatatlanságot idézett elő az ország számra és sulyra nézve egyaránt jelentékeny tényezője, a protestantismus körében. Az egyik az államtitkári állás betöltése, a másik a lelkészi korpótlék ügyének elintézése.

Az államtitkári állásra nézve. sajnos, ősi szokás szerint nem tudunk egyező véleményre jutni. Abban az egész protestáns közvélemény megegyezik, hogy az immár négy évtizedes gyakorlatot, mely szerint a katolikus vallásu miniszter mellett protestáns volt *legalább az egyik* (!) államtitkár, nem kellett volna megváltoztatni. Csak abban keresnek némelyek vigasztalódást, hogy e gyakorlat megszüntetése kaput nyit annak a szabadelvű és semmiféle törvény által nem tiltott lehetőségnek, hogy ezentul sem a miniszteri, sem az államtitkári állások betöltésénél nem fogják nézni senkinek a keresztlevelét s így ezentul majd protestáns embert is kineveznek kultuszminiszternek. Szeretnénk, ha ez a felfogás

valóban érvényesülne, de mi nem tudunk oly naivak lenni, hogy a magyar kultuszminisztérium szellemének ilyenmü megváltozását a közel jövőben várjuk, vagy elhigyjük, hogy az államtitkári állás legutóbbi betöltése a szabadelvűség és a felekezeti elfogulatlanság diadala és bizonyossága volna. Mi még most is azt tartjuk és valljuk, hogy helyesebb lett volna, ha a miniszter a protestánsok jogos aggodalmait fel nem idézi.

Nem Jankovich államtitkár személye ellen van nekünk kifogásunk, nem is a minisztert akarjuk mi korlátozni azon jogában, hogy azt hívja el maga mellé munkatársnak, akit akar, hanem joggal elvárhattuk volna, hogy a mikor a kultuszminisztériumnak a koalícióval kezdődött s folytonosan erősödő klerikalismusa amugy is sok panaszra és keserűsége adott már okot, ne tetézte volna ezt most a kormány azzal, hogy az összes vezető állásokból számüzi a protestánsokat.

Ez a jogos követelmény nem elfogultság nem felekezetieskedés, hanem ellenkezőleg: az elfogult felekezetieskedés ellen való tiltakozás. Szeretnénk, ha ebbeli felszólalásainkat ebből a nézőpontból bírálnák el s megszívlelnék ott is, ahol józan, nemzetépítő kulturpolitikát csakis a minden tekintetben elfogulatlan és méltányos objectivitás teremthet.

Az erdélyi református lap egyik cikkét azonban külön is honorálnunk kell. Itt arról van szó, hogy az államtitkári állások miként való

betöltése nagyon mellékes, ha az azt elfoglaló protestáns férfiak nem erős protestáns öntudattal munkéikodnak. Sajnos, nagyon is igaza van. Volt idő, amikor protestánsok voltak az államtitkárok és mégis klerikális volt a minisztérium egész kultuszpolitikája. Azért azt ajánlja e cikk, hogy gondoskodjunk protestáns képviselőről a törvényhozásban. Helyes gondolat. De a kivételéhez ismét csak öntudatos protestáns férfiakra van szükségünk. S ma azt látjuk, hogy az ország törvényhozásának két házában együttesen mintegy 50 protestáns törvényhozó a közönséges napi és pártpolitika rabja, de egyháza legvitalisabb érdekeiben sem emel szót. S mert ez így van, mégis csak kénytelenek vagyunk ott keresni érdekeink lehető védelmének garanciáit, ahol legtermészetesebbnek gondoljuk: a kultuszminisztériumban. Ezért tartjuk sérelmesnek, bántónak és aggodalmasnak, hogy a kultuszminisztérium vezető állásaiban nincs protestáns ember.

A másik ügy, ami jogos nyughatatlanságot kelt, a lelkészi korpótlék rendezésének mikéntje.

Ismételten tiltakozunk az ellen, hogy az ilyen fontos ügyeket az arra törvényesen illetékes egyházi autonóm főhatóságok előzetes meghallgatása, kellő tájékoztatása nélkül a minisztérium intézze el. Így aztán nem csoda, ha nagyjavadalmu lelkészeknek a minisztérium a fizetését 2000 vagy 2400 koronára kiegészíti, míg a csaknem kongruás lelkészeknek ilyen pótlékot nem ad.

A minisztérium rendelkezését különben már mindkét protestáns egyház püspökei és konventjei megkapták. E rendelkezésével az evang. egyetemes jogügyi és pénzügyi bizottság legutóbbi ülésében foglalkozott. Minthogy pedig a kerületekhez csakis a 2000 illetőleg 2400 koronáig szükséges kiegészítésre szolgáló összeg utalványoztatott ki, az ügy nem oly tiszta és világos, hogy azt az ezzel foglalkozó bizottság tüstént elintézhette volna, azért az egyetemes felügyelő óhajtására ebben az április 15-re összehívandó rendkívüli egyetemes közgyűlés fog véglegesen intézkedni.

A miniszter ugyanis a költségvetés tárgyalásakor azt a kötelező ígéretet tette, hogy a nem róm. kath. lelkészeknek, fizetésükre való tekintet nélkül 5 évi szolgálat után 400, 10 évi szol-

gálat után 800 koronát utalványoz ki korpótlék címén. Eleinte csak arról volt szó, hogy a kongruás lelkészek, majd hogy a 3000 koronán alul javadalmazott lelkészek kapnak korpótlékot. Végül azonban Tisza István közbenjárására elhatározták hogy az összes lelkészeket korpótlékban részesítik.

A bekért adatokból azonban kitűnt, hogy az olyan óriási összeget kívánna, amilyennel, főképp ha az időközben hasonló igényvel fellépő katolikus papságot is bevonja, az állam ez idő szerint nem rendelkezik. Ezért a püspökök kezeihez csak annyit utalványoztak ki, amennyiből az 5 éves lelkészek javadalmát 2000 koronára, a 10 éves lelkészekét pedig 2400 koronára, tehát egy és két korpótlék megadásával kiegészíthetik. Ahol az évi javadalomból a 2000 illetőleg 2400 koronáig nem sok hiányzott, ott a kiegészítést adta meg a miniszter a püspökök kezeihez, a korpótlék teljes összegéig szükséges kiegészítés céljára pedig az egyetemes felügyelő kezeihez utalt ki bizonyos összeget.

A református konventi iroda ezt az egész ügyet úgy tette közhírré, hogy a minisztérium a lelkészek fizetését 2000 illetőleg 2400 koronáig korpótlék címén kiegészítette, az ennél nagyobb javadalmazású lelkészek korpótlékát pedig az egyetemes egyház egyéb alapjaiból fedezik. Ez a rendelkezés reánk is áll. Mert az összes lelkészek 5 évi szolgálat után 400, 10 évi szolgálat után 800 korona korpótlékának fedezésére mindkét egyháznak megvannak az alapjai abban az államsegélyben, amelyet a minisztérium e célra az egyetemes egyházaknak kiutalt. Ez ügy teljes, végleges rendezése végett egyetemes gyűlésre semmi szükségünk nincsen, de mert egyéb fontos ügyeket is el kell a zsinat előtt intézni, ezért a többi között ezt az ügyet is e rendkívüli közgyűlésre utalta a bizottság. Ezzel persze csak késlelteti a korpótlék kiutalványozását, aminek pedig nem sok értelme van. Meg vagyunk azonban győződve, hogy ez az egész huzavona és az emiatt keletkező nyughatatlanság elmaradt volna, ha a minisztérium az egyházi főhatóságokkal előzetesen tanácskozni kegyeskedett volna.

A szegénység ellen.

— Hozzászólás —

Ritkán merül fel egy-egy üdvösebb, de egyszersmind életrevalóbb és végső kihatásában nagyobb horderejű eszme egyházi közéletünkben, mint aminőnek én az Órálló ez évi 7-iki számában a nt. Veres József ur tollából megjelent cikkben felvetett eszmét tartom.

Az eszme az: tegyen félre minden egyházközség minden évben egy meghatározott összeget s tőkésítse azt 100 évig; ekként száz év alatt olyan tekintélyes tőkét gyűjthet, amely feleslegessé teszi az aggodalmat, melyet egyházaink közismert szegénysége táplál bennünk ez idő szerint.

A kérdéses közlemény reámutat arra, hogy egy szakember számítása szerint ha minden év elején 100 koronát helyezünk el, akkor ebből 100 év alatt az időközi kamatokkal 4%-kal 145 000 illetve utólagos kamatoztatással 128.000 korona lesz; 5%-kal 335.000, illetve 274.000 korona; 6%-kal 809.000, illetve 597.000 korona.

És ez így is van.

Minden egyházközség számot vethet magával, hogy mennyi lehet az az összeg, amit évenként félretehet a jövő számára, még ha talán egy kis megerőltetéssel is. Ha csak 50 koronát, akkor a száz év alatt előálló tőke természetesen felényi lesz, mint ha 100 koronát rak félre. Ha 200-at akkor kétannyi; ha 500-at, akkor ötször annyi, ha 1000-et, akkor tízszer annyi. Minden egyház könnyen kiszámíthatja tehát, hogy mekkora tőkét gyűjt száz év múlva élő utódaink számára.

És egyedül ebben látom én annak a nehézségét, hogy ezt a tőkegyűjtést egyházaink megkezdjék. Attól tartok én csak, ha vajjon lesz-e a mai nemzedékben annyi lelki erő, hogy a száz év múlva élő nemzedék boldogulása kedvéért megkezdje a tőkegyűjtést. És itt vár a legszebb szerep az egyházak vezetőségeire, abban, hogy a mai nemzedékkel megértessék ennek az elhatározásnak óriási horderejét.

Mert bizony a mai nemzedék nagyobbára csak a mának él. A jövőre nem szeret gondolni. Ha szabad ebben a nagy kérdésben azt a triviális közmondást idéznem, akként gondolkozik: „aki hátul jön, tegye be az ajtót!”

Pedig bizony ha elődeink is ekként gondolkodtak volna, ugyan hol állanánk mi ma? Ha a szülők nem igyekeznének gyermekeiknek földi javakat gyűjteni, neveltetésükről gondoskodni: ugyan mi lenne belőlük? Ha őseink nem ültettek volna gyümölcsfákat, ugyan minek a gyümölcseit élvezhetnék mi? Ha nem építettek volna templomokat, ugyan vajjon a saját erőinkből felépíthetnénk-e mi azokat valamennyit ma?

Hálás elismeréssel és köszönettel tartozunk nt. Veres József urnak a felvetett eszméért, amely bár talán csak nálunk új, mert református testvéreink körében is foglalkoznak vele, de amelyet nagyon is időszerű volt épen most felvetni. Épen most, mikor napról napra azt kell látnunk, hogy mennyire a saját erőinke vagyunk utalva, ha jövőbeni fentmaradásunkat a nagy versenyben biztosítani akarjuk.

Tegye meg hát minden egyházvezető, minden egyház a maga kötelességét, hogy ez az ige testté váljék! Csak komoly megfontolás, erős elhatározás és kitartás kell hozzá! Ezzel ugy megalapozzuk evangelikus egyházunk jövőjét, hogy a pokol kapui sem vehetnek majd rajta erőt!

Ezzel együtt azonban bátorkodom egy kiegészítő eszmét is felvetni.

Sokat tanakodtunk és tanakodunk azon, miként ünnepeljük meg a reformáció négyszázados évfordulóját. Egészséges, alapvető, a messze jövőre is kiható, egyetemes érdekű alkotást mindeddig nem találtunk.

Vajjon nem lehetne-e a jubiláris esztendő azzal tenni örökre emlékezetessé és egész egyetemes egyházunkra áldásos intézmény megteremtőjévé, hogy maga az egyház-egyetem is ilyen tőkegyűjtést határozzon el? Nem volna-e lehetséges például, hogy a közalap jövedelméből évenként 10.000 koronát helyezünk el 100 éven keresztül? Ezt az évi 10.000 koronát talán csak elbirná a közalap, ha kell, a járulékok felemelésével is, amennyiben másként nem lehetséges. Száz év múlva 4%-os utólagos kamatozást, tehát a legkedvezőtlenebb kulcsot véve is számításba, közel 13.000.000 korona tőke volna együtt a reformáció ötszáz éves évfordulója alkalmára!

Magán ember ilyen tőkegyűjtésre nem vállalkozhat. Egyházunk azonban örök életű! Legalább azt hirdetjük és azt szeretnők hinni, hogy az. De hogy valóban azzá tegyük, épen azért van szükségünk ilyen tőkegyűjtésre!

Inspektor.

Térvesztésünk.

Az 1909 évi egyetemes gyűlés foglalkozott először ezzel a kérdéssel. A bányai kerület vetette fel ott. A bányai kerület indítványa azt tartalmazta, hogy tegyük vizsgálat tárgyává az evangelikus hivek számbeli csökkenésének okait s ennek alapján tegyük meg a szükséges intézkedéseket.

Az egyetemes gyűlés a kerületeket hívta fel a kérdés tanulmányozására. A tiszai kerületben nekem jutott az a megtisztelő feladat, hogy a kérdéssel behatóan foglalkozzam s a javaslatot kidolgozzam.

Tanulmányaim során a rendelkezésemre állott országos statisztikai adatok alapján, tehát a legmegbízhatóbb alapon, arra az eredményre jutottam, hogy *számbeli csökkenésről* ugyan nem, *ellenben számaránybeli folytonos térvésztről* annál inkább beszélhetünk. Ugyanakkor bátor voltam rámutatni arra, mikép statisztikai évkönyvek demografiai adatai arra engednek következtetést, hogy az 1910-iki népszámlálás eredménye további térvésztrést fog feltüntetni az evangélikusok részéről.

Ugy is történt. Most már rendelkezésünkre állnak az 1910 évi népszámlálás eredményei s így azokat megismerhetjük és összehasonlíthatjuk az előző népszámlálás adataival. Az eredmény a következő:

Az evangélikusok száma volt az egész országban — Horvát-Szlavonországok nélkül:

1869-ben	1.096,184
1880-ban	1.107,608
1890-ben	1.180,714
1900-ban	1.250,285
1910-ben	1.298,047

Az 1910-ik évben a tiszai kerület által közzétett tanulmányomban az 1907 évi statisztikai évkönyvből van s az 1907-re kiszámított adat szerint az evangélikusok száma 1.310,047-nek volt feltüntetve. S ime az 1910-iki népszámlálás csak 1.298,047 evangélikust talált! Tehát épen 12,000 el kevesebbet, mint a mennyinek már 1907-ben a születési és halálozási adatok egybevetése alapján lenni kellett volna! Hova lett a többi?

Kivándorolt! — mondhatná rá könnyűszerrel valaki, aki a kérdést csak felszínesen vizsgálja. Ámde, bár a kivándorlás tudvalevőleg még mindig jobban apasztja az evangélikusokat, mint a többi felekezetbelieket, — a többi felekezeteknél valamennyinél azt találjuk, hogy a nagyarányú kivándorlás mellett 1910-ben nagyobb volt a számuk, mint amennyit a statisztikai hivatal 1907-re a születési és halálozási adatok egybevetésével kiszámított.

A róm. katolikusoknál az 1907 évi 8.886,281-el szemben 1910-ben 8.942,898-at; a görög katolikusoknál (vagy az újabb megjelölés szerint a görög szertartású katolikusoknál) az 1907 évi kiszámított 1.977,894-el szemben 1910-ben 1.997,095-öt, a reformátusoknál 2.566,751-el szemben 2.585,561-et; a görög keletieknél 2.311,398-al szemben 2.320,722-öt; az unitáriusoknál 72,712-vel szemben 73,581-et; az izraelitáknál 907,454-el szemben 907,610-et s az egyéb felekezetekhez tartozóknál 15,659-el szemben 16,686-ot találunk.

Épen csak az evangélikusok száma kevesebb 12,000-el 1910-ben, mint a mennyit 1907-re a természetes szaporodás alapján kiszámítottak!

Hova lett a többi? — kérdem ismételtén és szeretném bekiáltani ezt a kérdést egész evangélikus közvéleményünkbe.

Veszítjük a tért a többi felekezetekkel szemben s úgy látszik, mind jobban!

Az 1869-iki népszámlálás szerint az evangélikusok az ország lakosságának még kerek 8%-át tették. Az 1880-iki népszámláláskor még emelkedett is arányszámuk s 8.1%-ot tett ki. Ellenben 1890-ben már csak 7.8%-ot, 1900-ban 7.5%-ot: 1910-ben pedig 7.1%-ot! Tehát 1880-tól 1910-ig egy egész %-nyi térvésztrésért bennünket! Ugyanezen idő alatt a római (latin szertartású) katolikusok arányszáma 47.3%-ról fel-emelkedett 49.3%-ra! Kerekén 2% térfoglalást tüntetnek fel az ország népességében! Emelkedett a görög szertartású katolikusoké is 10.8%-ról 11%-ra. Ellenben csökkent a reformátusoké 14.7%-ról 14.3%-ra. A görög keletieké 14.1%-ról 12.8%-ra; az izraelitáké emelkedett 4.5%-ról 5%-ra; míg az unitáriusok és a többi felekezetekhez tartozók megtartották arányszámukat.

Az ország lakossága az 1900—1910 évek között 8.5%-kal szaporodott. Ellenben ugyanezen 10 év alatt az evangélikusok száma csak 3.8%-kal! Az előző 10 év alatt, 1890-től 1900-ig az ország lakossága 10.3%-kal növekedett; ellenben ugyanezen 10 év alatt az evangélikusok száma csak 5.9%-kal. Az 1880—1890 évek között az ország népessége 10.3%-kal, az evangélikusok száma csak 6.6%-kal gyarapodott. Az evangélikusok szaporodása tehát az előző évtizedekben sem tartott lépést az ország népességének szaporodásával; az 1900 és 1910 évek között azonban meg az előző évtizedek eredményein is messze alul maradt. Még az utánunk legkedvezőtlenebb szaporodást feltüntető görög keletiek is 6.1%-kal szaporodtak ez alatt a tíz év alatt.

Az 1880-tól 1910-ig terjedő 30 év alatt az ország lakossága 31.9%-kal szaporodott; az evangélikusok száma csak 17.2%-kal. Ugyanakkor a görög keletiek száma 19.8%-kal; a reformátusoké 27.8% kal; az unitáriusoké — az országos átlaggal egyezően — 31.9%-kal; a görög szertartású katolikusoké 34% kal; a latin szertartású katolikusoké 37.5%-kal; az izraelitáké 45.2% kal növekedett.

Megdöböntő adatok ezek!

És mi még mindig összedugott kezekkel, behunyt szemmel térünk napirendre folytonos és következetes térvésztrésünk feltt! Még mindig szemet hunyunk a fölött, hogy 1896 óta 1911-ig a kimutatott statisztikai adatok szerint 5,067 férfi és 6376 nő, összesen 11,443 lélek tért át evangélikus vallásról más vallásra, holott ugyanazon idő alatt csak 3212 férfi és 3531 nő, összesen 6743 lelek tért át hozzánk. Még mindig összedugott kezekkel vesszük tudomásul, hogy a gyermekek vallására történő megegyezések révén évenként a mi felekezetünket éri *szám szerint is* a legnagyobb veszteség, holott szám szerint a kisebb felekezetek közé tartozunk, kiknél csak az izraeliták és unitáriusok vannak kevesebben.

És mi még mindig nem tudjuk, vagy nem akarjuk leszállíttatni egyházhiveink adóterheit, hanem az

egyetemes adóalagnál épen úgy, mint a közalagnál csak azt keressük, hogy azoknak jövedelmeit — gyenge egyházközsegeink, filiáink, missióink, szórványaink erősítése helyett — minő más célokra forgácsolhatnók el!

Balla Jenő.

Az Evangélikus tanárok és elemi iskolai tanítók Országos Egyesületének Évkönyve.

Szerkesztette: Gömör János, egyesületi titkár 1912.

„Végre egy evangélikus intézmény, amely céltudatos és eredményes munkát végez.“ Bátran így kiáltunk fel ez Évkönyv figyelmes elolvasása után. S valóban konstatalhatjuk is, hogy evangélikus egyházunknak kevés olyan nagyszabású újabb alkotása van, mint az evangélikus tanárok és tanítók egyesülete.

Az Évkönyv az egyesület múlt évi működéséről ad hű képet: Az első fejezet az egyesület tisztviselőit, választmányát, tiszteletbeli, alapító, rendes és pártolótagjait sorolja fel. A tisztviselők az evangélikus tanügy legkiválóbb munkásai közül kerültek ki. Maga az elnök, dr. Magócsy Dietz Sándor, a M. Tud. Akadémia tagja, nemcsak diszt ad nevével az egyesületnek, de vezető, irányító tevékenységével, lelkes buzgóságával lelke is az egyesületnek. Tiszteletbeli tagok: Gyurácz Ferenc, Ludmann Ottó, dr. Meskó László, Poszvek Sándor, br. Prónay Dezső. A rendes tagok száma 552. Az egyesület nagyarányú, differenciált, mégis egységes munkásságáról nyolc jegyzőkönyv számol be a következő II—IX. fejezetekben. Érdemes a jegyzőkönyveket átolvasni. Nem tartalom nélküli, formális értekezletekről felvett jegyzőkönyvek ezek! Életelevenség lüktet az egyesületi szakosztályokban; az ezekben feldolgozott munkaanyag egységes képben tárul fel aztán előttünk a választmányi ülések és az évi közgyűlés jegyzőkönyveiben. A X. fejezet a múlt évi közgyűlés krónikája. E közgyűlésnek jelentőséget kölcsönözött a tanítóknak az egyesületben való első megjelenése. „Hasonló tömörülésével a paedagogusoknak — mondja a krónika írója — Magyarországon mindeztideig nem találkoztunk; habár általános a panasz, hogy a különböző iskolák tanító-erői egymástól izoláltak, sokszor egymást félreértve és nem értve, fejtik ki munkásságukat. Nálunk többé e panaszra nem lehet ok. Mindenesetre érdeklődéssel várjuk, hogy a különböző iskolanemek tanerői egymás mellett és közösen hogyan működnek s miképen értik meg egymást?“ E kérdésre a krónikás már most felel, amikor a közgyűlésen szerzett impresszióiról így számol be: „Mi, a régi tagok, leginkább az egyesület új tagjai (tanítók) iránt érdeklődtünk. S velük megismerkedve, örömmel láttuk, hogy az ev. tanítók legkiválóbbjaihoz van e közgyűlésen szerencsénk.“ „Rövid, ismeretsegünk ideje alatt megtanultam tisztelni a tanítóknak e lelkes, tiszteletreméltó elite-csapatát.“ A ta-

nitói szakosztály Alexy Lajos lelkes vezetése mellett tehát méltán csatlakozott e közgyűlésen a fő-közep-tanító-képző- és polgári iskolai szakosztályokhoz. A közgyűlés Budapesten folyt le, a tagok élénk érdeklődése mellett. Eljött br. Prónay Dezső, Scholtz Gusztáv dr. Wágner Géza is az egyházvezető tényezői közül. Az országos tanáregyesületet Gaál Mózes, a ref. tanáregyesületet B. Papp István képviselték. A közgyűlés tagjai mély sajnálattal vettek tudomást az egyesület eddigi elnökének, dr. Meskó Lászlónak lemondásáról, aki betegeskedése miatt vonult vissza elnöki tisztétől.

Azaz öt esztendő, amelyet egyesületünk élén töltött — mondja a krónikás — a fejlődésnek, a folytonos erősbödésnek a korszaka; akkor távozott körünk-ből, mikor a fiatal egyesület egy új hatalmas táborral növekedve halad előre a felvirágzás útján. A mind nehezebb és ziláltabb viszonyok közé kerülő egyház ez egyesület életerős munkásságában hatalmas fegyvert talált nemes céljainak: a szellem szabadságának és az evangéliumi vallásosságnak ápolásában és megvédésében. Dr. Meskó László tehát akkor, amikor az egyesület élére állott, a magyar evangélikus egyháznak is szolgálatokat tett.

A kiváló elnök méltó utódot nyert Magócsy Dietz Sándor személyében, akinek helyébe ügyvivő-alelnöknek az eperjesi jogakadémia agilis fiatal tanára, dr. Flórián Károly lett megválasztva. A krónikás ezután szép sorjában elbeszéli a közgyűlés lefolyását. Megemlékszik Raffay Sándor áhitatot keltő szép imájáról, a melyet a közgyűlést megelőző istentiszteleten tartott; közli Magócsy-Dietz Sándor elnök mélyen járó tartalmas megnyitóját, amelyben az evangélikus iskolák missziója mellett az egyesület létjogosultságát hangoztatja; szól a szakosztályok értékes munkásságáról; kiemeli azt a tüntetesszerű óvációt, amelyben a közgyűlés Prónay Dezső bárót tiszteletbeli taggá választása alkamából részesítette stb.

A közgyűlésen két előadás volt. Az egyik Draskóczy Lajos, eperjesi theologiai tanár, a másikat Sass István, a Dunántubi ev. tanítóegyesület elnöke tartotta. „A két érdekes tárggyal foglalkozó előadó — mondja a krónikás — gondos és tartalmas munkát végzett. Draskóczy Lajos szabad előadása: „A katholicizmus és a protestantismus elvi álláspontja a socialis kérdéssel szemben a maga közvetetlenségével különösen szives fogadtatásra talált.

Tárgya aktuális és éppen azért érdeklődést keltő volt. A modern eszmeáramlatok az ev. tanügyet is érintik. Feltétlenül szükséges azért, hogy a D. L. előadásához hasonló előadásokkal szakosztályaink behatóan foglalkozzanak.“

A közgyűlés krónikáját kiegészíti Gömör János titkár évi jelentése. A titkár kezében egyesülnek az az egyesület szerteágazó tevékenységének számai. E jelentés azért is érdemesfigyelmünkre. Sokéletbevágó gyakorlati

kérdés van itt felvetve, sok megvalósult ideáról törté-
nik itt beszámolás. E helyütt csak azokra a felterjesz-
tésekre utalunk, amelyeket az egyesület az egyetemes
egyházhoz és a vallás- és közoktatásügyi miniszterium-
hoz intézett. E jelentésből tűnik ki leginkább azaz
egységes céltudatos tevékenység, amelyben véleményünk
szerint ez egyesület ereje rejlik.

A XII. és XIII. fejezetek közlik a közgyűlési elő-
adásokat; a szakosztályok előadásaiából kettőt, amelyek-
ből Szutorisz Frigyes, eperjesi tanár erős gyakorlati
érzékkel az iskolai kirándulások szervezéséről ad okos
tanácsokat, a második dr. Rell Lajos, békéscsabai tanár
nagy tudásra valló előadásban a socialis ismeretek be-
vitelét ajánlja a középiskolába. Közli az Évkönyv
Fischer Miklós megnyitóját is, amelyet a középiskolai
szakosztályban mint elnök mondott. Érdemes az elő-
vasásra. A XIV. fejezet közli azokat a felterjesztéseket,
amelyeket az egyesület a nyugdíjtvörvény revíziója, a
családi-pótlék ügyében a vallás- és közoktatásügyi mi-
niszterhez, a községi pótdómentesség ügyében a bel-
ügyminiszterhez, a tanítóképző-intézeti rendtartás (tel-
jesen kidolgozta a tkp. szakosztály) a leányok közép-
iskolai képzése, a polgári iskolai tanítók és az elemi
iskolai tanítók érdekében az egyetemes közgyűléshez
intéztet.

Az Évkönyv kiállítása csinos és az eperjesi Kösch-
nyomda jó hírét dicséri.

Az új teremtés.

Valami új teremtést várunk a mi jéggel páncélo-
zott, merev egyházi életünkben.

Ez az élet nem méltó hozzánk. Ez a nyikorogva
mozdulás, ez a nehézkesség, ez a tógás merevség nem
tarthat soká. Csak addig, amíg az élet melegsége, he-
vesebb cirkulációja szét nem fészti a békókká lett in-
tézmenypáncélokot.

Mert eljő az új teremtés. Egyszer csak fel fogja
ismerni ez az egyház, hogy neki azzá kell lennie ismét,
ami volt, mikor tüzékett vitt szerte, gondolatokat dobott
belé a lelkiileg megújuló emberiség közszellemébe s
mikor elvágta magát a középkori egyház merev, vágá-
nyokon mozgó életétől és lett az egyének, a felébredt
és a gondolatközösséggel és Istenimádással testvérekké
avatott lelkek szent ekklezsiája — kiválasztottsága.

*Ez az egyház a sajtó egyháza! Az volt és azzá
kell lennie! . . .*

A mi ágyuink a nyomdai gépek: ezekkel tettük
a legnagyobb hódításainkat s a visszahódításra ezeket
kell munkába állítanunk.

Új teremtés volna, ha a sajtó nagy hatalmának
tudatára ébredve, a szószék mellett ezt a legnagyobb
védő és hódító fegyvert is feladatunk nagysága s ko-
runk igénye arányában tudnók akcióba állítani. Mennyi
rejtett szépség jönne napvilágra, mennyi jégbőlcsőben

pihent csira szökkenne szárba: mennyi észre nem vett
energia ébredne fel s milyen új utakat vágnának az új
evangelikusok tollai a társadalmi, szellemi világban! . . .

*Nekünk — ha kell, áldozatok árán is — központi
napi lapot kell alapítanunk.* Legyen az tüzhelye orszá-
gos egyházunk szellemi életének. Legyen toborzója a
távol, egymásról mit sem tudó, de egymást kereső toll-
forgatóinknak, akik ilyen lap köré állva egymástól ih-
letet, munkakadvet és bizalmat nyernek. E lap köré
aztán elhelyezkedhetik közegyházunk egész vezérkara,
tudósok és főpapok, ujságírók és könyvirók, prédiká-
torok és imádkozók, gondolattermők és gondolatértéke-
sitők. De ennek minden ízében evangelikusnak s utolsó
ólombetűjeig a mienknek kell lennie! . . .

Létkérdésünk a sajtókérdés. Ebben az intenzív
szellemi életet élő korban, a nyomtatott betű tekintélyét
valló s gondolkozni akaró emberek előtt *Krisztusnak
írott betűvel kell fellépnie!* Ellenfeleink a boszorkányo-
san gyors modern sajtóra állanak s onnan vetegetik a
hálót a csak frázisaiban materialis, de lelke rejtett
mélyén Istent reszketve kereső XX. századbeli embe-
riség tengerébe.

Kérdezzük: miért nem tud egyházunk a propa-
ganda, a belső misszió terén a felekezeti statisztikát
örvendetesen megjavító eredményekre mutatni? Miért
nem tud ebben a korban, mely epp az evangelium
eszméin szomjazik, kicsengő hanggal felkiáltani, hogy
a keresztyénség igazi kifejezője ma már nem a merev,
pápás egyház, hanem az evangelium egyháza, az örök
és önreformációt valló evang. egyház? . . .

Nincs más felelet erre, mint a sajtónk fogyaté-
kossága. Az iskolát lassan-lassan kénytelenek vagyunk
kibocsájtani kezeinkből. A szószékhez nem tudjuk kö-
zelebb hozni a lelkeket.

Szomorú, de így van: csak az u. n. nagy teme-
téseken tudunk szélesebb társadalmi területet bevi-
lágítani az evangelium mélységes és korunk szomjusá-
gához csodálatosan közelálló gondolataival.

Ne hagyjuk ezt a kérdést pihenni. Addig verjük
élre a harangokat, míg egyszer csakugyan tűz lesz.
Tűz lesz a lelkekben. Addig üssük a vasat, míg a
rozsdá lepattog róla s az is felmelegszik. Addig várjuk,
jövendöljük a leányzó felébredését, míg egyszer csak
ugyan felébred.

Ez lesz a mi új reformációnk. Az új teremtés!
Ugy legyen!

Duszik Lajos.

Külföld.

Rosegger Péter és a protestánsok. A würzzusch-
lági híres kath. író Rosegger Péter, Mühlporthoz az
ottani evang. lelkészhez írott levelében többek között
ezeket írja a modern racionalistákról: „Attól az időtől
fogva, melyben a német birodalomban az evang. és
nem evangelikus modernisták a kinyilatkoztatott megváltó

eszmét szóban és írásban olyannyira trivialis módon köznapivá tették, hogy az istenfélő és vigasztalomhozó lelkek számára az hasznavehetetlenné vált; azóta Ausztriában az evangéliom is kárt vallott. Emberek, kik azelőtt hő vágyból a tisztább keresztyénséghez áttértek, megfigyelik jelenleg miként változik át a protestantizmus racionalizmussá s mennyire közelíti meg a teljes hitetlenséget. Oly messzire a legtöbben nem akarnak haladni; mert ők nem a tudományt és philosophiát viselik szívéükön, hanem a vallást!

Ennek folytán azt hiszem igen tisztelt lelkész ur, sőt tudom tahározottan, hogy ön ama modern irányokkal nem azonosítja magát; azért annál tárgyilagosabban tudja ama tényt megvilágítva mérlegelni, hogy a modern protestantizmus, vagy a protestáns modernizmus az egyházi életre békítőlag hat és Ausztriában is azt fogja eredményezni, hogy az érdeklődés az egyházi mozgalom iránt meg fog csappanni!

Mennyire fájlalom én ezt! Én, ki oly magasztosan szoktam gondolkodni a vallásos benső hiteléről, legyen ez akár katolikus akár evangélikus. Legközelebb megváltó templomában esküvőnk lesz, tehát örvendetes viszontlátásig! Szívvel üdvözli Rosegger Péter.

Hol van széles e hazában a katolikus író, ki ily szívélyes hangon írna egy evangélikus lelkészhez?!

Néhai Rainer főherceg és a protestánsok. Az ausztriai protestáns templomokban egyházi főhatósági intézkedés folytán február 2-án a lelkészek szent beszédekben és imáikban kegyelettel megemlékeztek a f. é. január 27-én elhunyt magas miveltégű néhai Rainer főhercegről; megemlékeztek főleg arról, hogy a boldogultnak neve a protestáns egyháztörténetben arany betűkkel kitörülhetetlenül van bevésve. Ő volt ugyanis az, ki a Schmerling kormány élén állva 1861 évi április 8-án az ausztriai protestáns vallásszabadságot, viszonyosságot és egyenlőséget biztosító korszakalkotó pátenst sajátkezűleg aláírta. Ő azután 4 év múlva visszavonult a politikai pályától s a tudománynak s a művészetnek élt. A protestánsok iránt mindig meleg érdeklődést tanúsított. Két év előtt a nála hódoló protestáns küldött séget, nevezett protestáns pátensfélszázados jubileuma alkalmából nagyon szívélyesen fogadta. *Pozsovyvidéki.*

Kalászek az élet kenyeréhez.

Gyűjti: S. Ö.

9. Egy württembergi kocsmárosról beszélnek, hogy vendégeinek soha sem adott többet két kanna bornál s ha valaki többet kért, azt biztosította, hogy már eleget ivott s haza mehet. Az akkori herceg is hallott ezen különös kocsmárosról s egyszer egész vadásztársaságával azon feltevéssel tért be hozzá, hogy a kocsmáros akarata ellen is nagyot fognak nála mulatni. Ez barátságosan és udvariasan fogadta a társaságot; de mikor mindegyik megkapta két kanna borát, többet

nem akart kiszolgálni. Ekkor megkérdezte a herceg, hogy tudja-e ki áll előtte? „Igen — válaszolt a kocsmáros — de az en házamban a hercegnek nem szabad lerészegedni“.

Mit szól sz ehhez a kocsmároshoz, kedves olvasó? Azon kocsmárosokra, akik vendégeiknek dözsöléséből élnek s azért szeretik, ha mennél jobban tivornyáznak, vonatkozthatók az Írás szavai: „Jaj annak, aki hamisan építi házat, felházaít pedig álnokul (Jer. 22. 13).

Hány vezérszerepet játszó keresztyént sőt lelkészt is megszegyenit a fenti kocsmáros. Küzdjünk és pedig elsősorban önmagunkon az alkohol veszedelme ellen.

B E L É L E T.

Létesítsünk Lutheráneumot! Nagytiszteletű Pulik lelkész ur lelkes felhívása, gondolkodó fő és érző szívről tanuskodó indítványa, — bizonyára élénk és helyeslő visszhangot fog kelteni, minden evangélikus családjában. De halat és elismerést is azok szívében, kikről indítványban szó van. — Óh nagyon is igaz van Paulik lelkész urnak, hogy a legtöbb evangélikus családlap, ha elgondolkozik családjá jövő sorsán, arra az esetre, ha ő időnek előtte lehunyna szemét — sívár és vigasztalannak látja; mert ha csak szüleitől rámaradt magán vagyonnal nem rendelkezik, hol van azaz evangélikus, aki, ha gyermekeit tisztességesen nevelteti, s az állásánál fogva reá rótt társadalmi kötelezettségeket úgy ahogy teljesíti, — még földi javakat is gyűjthessen. Ha bekövetkezik az özvegyesség szomorú kora, annak a pár száz koronának legalább is harmadrészét megemeszti a lakáspénz, kivált ha a gyermekek elérték már azt a kort, amelyben megszűnik a reájok is számított neveltetési költség; pedig a fiuk neveltetésénél az egyetemi évek a legköltségesebbek. Mily nagyon volna segítve az özvegy terhein, ha lakást kaphatna, ha nem is ingyen, de mondjuk harmadrész anyiert, mint a városban. — És itt legyen szabad még egy dolgot szöve tennem, rámutatva az özvegy-árva nyugdíjintézet egy nagy hiányára. Az özvegy papné, ha különben egészséges és életrevaló, diáktartással stb.-vel, habar kínos keservesen, de még is csak felneveli gyermekeit. De mi történik akkor, ha az anya akkor hal meg, mikor gyermekei már neveltetési költséget nem kapnak, s egyetemi éveiket még el nem végezték? Erre nézve egyszer kérdést intéztem a Főtiszteletű nyugdíjintézeti ügyvivő urhoz, hogy nem lehetne-e még azt betoldani a törvénybe, hogy ilyen esetben az anya nyugdíját kapják a gyermekek, míg iskoláikat nem végezték, — természetesen csak úgy, ha sem erkölcsi, sem haladási tekintetben ellenök kifogás nincs. Azt felelte a Főtiszteletű ur, hogy ez nem lehetséges, mert nagy megterhelésre volna a nyugdíjintézetnek. Kérdem most mostan én, hátha azaz özvegy élél nyolcvan

évig, s folyton fizetni kell neki a nyugdíjat, az nem billenti fel az intézet mérlegét? Vagy csak nem spekulál az intézet az özvegyek korai halálára? Szomorú dolog volna. — Ajánlom a fenti kérdést és eszmét a nagytiszteletű lelkész urak alapos megvizsgálására.

Egy papn.

Tanítók fizetésrendezése és autonómiánk.

A szőnyegen lévő tanítók fizetésrendezéséről szóló törvényjavaslat nemcsak a tanítószakra nézve foglal egyes sérelmes intézkedéseket, de egyházunk autonómiáján is újabb sebeket ütött. Az evang. egyház egyik legtekintélyesebb egyházközsége: a pozsonyi február hó 2-án tartott egyházi közgyűlésén tárgyalta e javaslat egyes sérelmes pontjait s egy felterjesztésben közölte aggályait úgy a kultuszminiszterrel, valamint a képviselőházi biz. elnökével, Zsilinszkyvel, a melyet ő a biz. ülésén elő is terjesztett. Ezen emlékiratból a prot. autonómiájára nézve sérelmes részeket a következőkben foglaljuk össze: „Az egyházközség betérjesztett javaslatban a prot. egyház autonómiáját látja megsértve a következő pontokban: 1. A javaslat megszünteti a korpótlékrendszert, s helyébe az ugn. javadalmi rendszert állítja. Ebből az a helyzet áll elő, hogy azok az iskolák, amelyek eddig az alapfizetést sajátjukból biztosították, vagy a fizetésekiegészítő államsegélyt csak 200 K-ig vették igénybe s így függetlenül választhatták tanítóikat, ezentul kénytelenek lennének fizetésekiegészítés címén 200 K-t meghaladó államsegélyt kérni és így az 1907. évi XXVII. t.-c. 21. §-a szerint csak a miniszter jóváhagyása mellett alkalmazhatnák tanítójukat. 2. Aggodalmas és sérelmes azaz intézkedés is, hogy az előléptetés kizárólag a miniszter joga. Véleményünk szerint meg van a mód arra, hogy a köteleességét mulasztó, általában kifogás alá eső tanító ellen eljárás indíttassék, ennél fogva, ha ennek szüksége fenn nem forog, az illető tanító a megállapított idő után az egyházi hatóság jelentése alapján lépjen elő az őt megillető fizetési osztályba. — Tanítóink érdekeit mélyen érinti és így iskolafenntartó egyházaink előtt nem lehet közömbös, hogy a felekezeti iskolák tanítóinak javadalma a többször ismételt ígért dacára még mindig nem egyenlő az állami tanítókéval, pedig ugyanaz a képesítésük és munkájuk. A 6. § ban feltüntetett különbség, amely onnan ered, hogy a felekezeti tanító a III. fiz. osztályban csak öt évenként lép elő a felsőbb fokozatba, míg az állami tanító ugyanezt az utat 4—4 év alatt teszi meg, az egész szolgálati idő alatt 4800 K. hiányt jelent. — A lakáshérben is oly nagy az eltérés, hogy p. o. Pozsonyban az állami tanító részére majden megegyszer akkora összeget állapítanak meg, mint a felekezeti tanítóknak. Erre vonatkozólag az volna a kérelmünk, hogy amely tanítóknak természetbeli lakása nincs, annak lakáspénzét államsegéllyel az állami tanítókéval egyenlő összegre egészítsék ki. — A kántori fizetések kérdésének megoldása sem nyugtathatja meg

a tanítókat, de aggodalmas az egyházra is. És mielőtt e kérdésben végleges döntés történék, fel kellene hívni az egyházakat a kántori fizetések egységes rendezésére.“

Gy.

Adomány. Az egyházak és iskolák fejedelmien bőkezű maecenasa, báró *Solymosy* Ödön, ker. gyámint. elnök, f. hó 12-én a *nemeskéri* ev. egyházkerületnek, — mint az egyházközség tagja — új orgonára 800 koronát küldött. Néhány évvel ezelőtt pedig ugyanezen gyülekezetnek paplaképitésre 2500 koronát adományozott. Ugy látszik, hogy a nemesszívű báróban, a jótékonyáguk folytán országsszerte ismert és áldott, boldogult szüleinek nagy lelke él, tehát — csak „sast nemzenek a sasok!“

Lelkészválasztás. A magyarszombathelyi evang. gyülekezet lelkészeül megválasztotta *Molnár* Gyula ottani adminisztrátort. Miután nevezett a kapii gyülekezet által is megválasztatott — és ez utóbbi megválasztatást nem fogadja el, a kapii állásra új választás fog elrendeltetni. — Hasonlóképp új választás lesz *Kemenesmagasiban* is, ahol *Bándy* Miklós nagybabonyi lelkész választatott meg, de ez állást nem foglalja el.

Egyházközségi közgyűlés. A hosszufalu-fürészmezei ev. egyházközség a f. é. február 16-án tartotta évi rendes közgyűlését, amelyen a lelkész többek között előterjesztette évi jelentését. Jelentést tet a gyülekezeti nőegylet működéséről is. Tárgyaltattak az 1912. évi számadások, melyek jóvá is hagyattak. Megállapított az évi egyházi adó. Elhatározott a templomtetőzet és mennyezet megújítása. Előkészület tétetett a köz-alapi és adó alapi összeírásra nézve.

Böjti vallásos estély. A hosszufalu-fürészmezei ev. egyház gyülekezeti nőegylete a f. é. március 9-én énekekkel, felolvasással és szavatokkal egybekötött vallásos estélyt fog tartani, amely iránt élénk érdeklődés mutatkozik.

Házasság. Ifj. *Bayer* István, az „Első orosházi bizományi és szállítási vállalat“ társtulajdonosa s nevezett cég beltagja f. hó 22-én esküszik örök hűséget *Kovács* Andor ev. lelkész leányának *Márthának* az orosházi ev. templomban, — az esketést a mennyaszonny edes atyja végzi délután 5 órakor. Násznagyok: *Hronyecz* József, tiszakerületi püspöki titkár és *Kovácsik* János az orosházi népbank vezéri igazgatója. Sok örömet leljenek a szülők az ifju pár boldogságában.

Halálozás. *Topscher* György kir. tanácsos, az iglói ág. sitv. ev. egyház tb. felügyelője, a szepesi XVI városi takarékpénztár igaz. elnöke f. hó 16-án, este 6 órakor, munkás életének 74-ik, boldog házasságának 49-ik évében súlyos szenvedés után az Urban elhunyt. Tetemeit február 18-án délután 3 órakor helyezték örök nyugalomra. Az iglói evang. egyház áldozatkész, buzgó vezérért vesztette el az elhunytban. Béke lengjen porai felett!

Tósár örömnepje. A nógrádi esperességbe kebelezett losoncztamási anyaegyházhoz tartozó *tósári* evang. leányegyháznak lélekemelő örömnepje volt febr. 2-án. Ekkor szentelte fel D. Baltik Frigyes püspök képviselésében Frenyó Gyula nógrádi főesperes a leányegyház száz év előtt épült s most teljesen renovált templomát. A régi templomot, amelynek most már csak az alapfalai maradtak meg, egykor Geduly János, Nógrád híres főesperese és a bányai egyházkerület püspökjelöltje, Geduly Lajos dunáninneni püspöknek nagyatyja, s a jelenlegi tiszai kerületi püspöknek szépatyja építette 1804—1812 évig, tehát az akkori sanyaru viszonyok miatt majdnem 9 esztendeig. A régi falakat kiegészítve a templomot eternittel fedték be s bele új orgonát helyeztek, szép oltárképet vettek, úgy, hogy az építési költség együttvéve mint egy 18000 koronába került. Nagy pénz ez az alig 270 lelket számláló leányegyház híveinek. Ámde látva azt az örömet, amely a hívők az ünnepélyre érkező vendégeket fogadták, ismerve azt a páratlan áldozatkészséget, melylyel e nép alig 10 év alatt saját erejéből egy 16.000 kor. iskolát épített fel, — főképen a felettes egyházi hatóságok támogatásával — nincs ok a felelme. A tósári evang. népünk jó nép! Ide még nem hatott el a modern kornak, a mai időknek egyháziatlan, hitetlen szelleme! Az apák örökségét, az evangéliumi hitet, az egyházi intézményeket a nép tufeszített áldozatkészséggel karolja fel. Gyönyörűen vázolta a jeles főesperes e maroknyi nép vallásosságát s összekapcsolta a multat a jelennel s biztatott a jövő reményével. E beszéd alatt egy szem sem maradt szárazon! A szószéki beszédet Henriczy Béla poltári lelkész mondotta, a ki ékes beszédjében új köveket hordott össze a másik „láthatatlan“ templom felépítéséhez! Az oltári szolgálatot Kaland Gyula kálnói lelkész végezte. Sajnálattal csak azt jelezhetjük ez örömnepélyről, hogy egy két környékbeli tanítót leszámítva a vidék intelligentiája bizony nem nagy érdeklődést mutatott a kis egyháznak ezen nagy eseménye iránt, melyet a buzgó lelkész: Ferenczy Sámuel és tanítója: Piskó János oly buzgalommal és kiváló gondattal készítettek elő. Adja Isten, hogy ez a kis Sion, amelynek tulajdonképpen fundamentoma a szivekben van, sokáig álljon s töltsse be hivatását Isten dicsőségére s a hívek üdvére!

Gy.

Gyászrovat. *Ridegh János* a *szarvasi* ág. hitv. ev. egyházközség tanítója eredménydus tanítói működésének 21-ik esztendejében f. é. február hó 19-én az Urban elhunyt. Hült tetemeit f. hó 20-án d. u. 3 órakor helyezték örök nyugalomra. Legyen örökké áldva emlékezete!

A Magyar Evangéliumi Keresztyén Diákszövetség 1912. február 2—4 ig Budapesten tartotta IV-ik országos téli konferenciáját. A Kálvintéri templomban tartott megnyitó istentisztelet után a következő felolvasások voltak. 1. Isten szeretetének megnyilatko-

zásai. Takaró G. 2. Az izlám. Szönyi Sándor. 3. A természettudományok és a keresztyenség. Sebestyén J. 4. A képmutatás. Molnár Jenő. 5. A bibliatanulmányozó kör vezetője. Pongrácz József. 6. Isten szeretetének nagy ellentmondásai. Benkő I. 7. A keresztyén élet lélektana. dr. Szabó A. 8. A távol kelet vallási változások küszöbén. Vargha T. 9. Szociológia és a keresztyenség. Sebestyén J. 10. A nemi kérdés. Dr. Csia S. 11. Isten szeretetének realizálása életünkben. Forgács. 12. Isten erejének meglöbbszentő nyilatkozatai B. Pap I. 13. Szocialis viszonyaink és a pogány misszió. Báró Podmaniczky Pál. 14. A paedagogia és a keresztyenség. Dr. Kovács Lajos. 15. A bűn, mint minia. Deme L. Áhitat, imaorak, szeretet vendégség, töltöttek be ezer felolvasásokon felül a három napos kornoly munkát.

Teaest. A nagyváradai női Gyámintezet f. hó 2 án tartotta ez idei estélyét, mely szegényeket istápoló céljaira 1153 koronát jövedelmezett tisztán.

Gyülekezeti élet. A *pilisi* ág. h. evang. egyház 1913 január 26 án tartotta évi számadó közgyűlését dr. Lehotzky Antal helyi felügyelő és Jakabfi György lelkész kettős elnöklete alatt. Az egyház beléletére vonatkozó főbb adatok a következők: Született 236 meghalt 149 személy, szaporodás 87. Konfirmáltatott 77 gyermek, házasságot kötött 46 pár, a kik 4 pár kivételével tiszták, 4 vegyes, ezek közül 2 pár reversalist adott a mi javunkra, 2 pedig nem szerint neveli gyermekeit. Urvacsorával élt 2211 egyén. Az egyház bevétele volt 1912 ben 37792.54 korona, kiadása 36150.94 kor. pénztármaradvány 1912 dec. 31-én 1641.60 kor. evvel szemben az egyház jövedelme volt 18190.43 kor. költsége 18070.64 korona, jövedelmi többlet 119.79 kor. Vagyona 158097.93 korona; alapjainak összege: 16129.58 korona, terhe az egyháznak nincs. Az egyház fenti jövedelmét alkották a föld, bolt-bérlet, az alapok kamatja, minden pár után 6 korona és az állami adó után kivetett 33%. Amint ezen adatokból is kitűnik a pestmegyei esperesség ezen egyháza is körülbelül 60% egyházi adóval kénytelen híveit megterhelni, hogy az évi kiadásait fedezhesse. Bizony ideje volna, hogy nemcsak a református testvérek hanem mi is megkapnók a 400.000 koronás államsegély többletet. Szükségünk volna annál is inkább mert az új adóvégrehajtási törvény behozatala óta, — évről-évre emelkedik a behajthatatlan egyházi adó summája. Lassan a mi egyházunkban is lesz 50—100 egyháztag, a kin nem tudjuk az egyházi adót behajtani. —i.

Protestáns Országos Árvaegylet. A Protestáns Országos Árvaegylet választmánya f. évi január 27-én a Deák-téri ev. iskola üléstermében benső és szeretetteljes ülést tartott. A választmány tagjai majdnem teljes számmal és ünnepi díszben jelentek meg, hogy szives szeretettel és az öröm benső érzésével üdvözöljék a ma már hatalmas társadalmi tényezővé fejlődött Protestáns Országos Árvaegylet nagyérdemű elnökét:

Kovácsy Sándort és alelnökét: *zolyomi dr. Wágner Gézát* 70-ik születésnapjuk alkalmából. Mindketten 20 éve allanak az egyesület élén, nagy szeretettel, bölcseséggel és ügybuzgalommal mozdítván elő érdekeiket. Fáradhatatlan munkásságukat az Ur megáldotta mert vezetésük idején az egyesület fellendült, megerősödött és megnyerte a hatóságok, a társadalom, az egyház rokonszenvét és segítő szeretetét. Méltán megérdemlik a protestáns társadalom elismerését és dicséretét, mert 20 éves árvaegyleti működésük gazdag volt jó cselekedetekben a köz javára. Az ülés elején szót kért *Zsigmondy Jenő dr.* főrend, egyházkerületi felügyelő és elsőbbsen özv. *Haberern Jonathánnét*, az árvaegyesület nőválasztmányának elnökét üdvözölte, ki mostanában töltötte be az árvaháznál való áldásos működésének 50-ik évét, aztán tartalmas és mély gondolatokban gazdag beszédben köszöntötte *Kovácsy Sándort*, *Wágner Gézát* és *Scholtz Gusztáv* ev. püspököt, választmányi tagot, ki a minap szintén betöltötte életének 70-ik évét. A szép és lelkes beszéd után zugó tapssal és hosszantartó éjjenzéssel ünnepelték a jubilálókat. Utána *Brocskó Lajos* igazgató az árvaház hálás szeretetét tolmácsalta, majd *Haberern Jonathánné* a nőválasztmány nevében üdvözölte az elnökséget, amire az ünnepeitök nevében *Kovácsy Sándor* lelket emelő és szívet melegítő beszédben meghatottan köszönte meg a szeretetteljes ünneplést. Lelkes beszédét többször éljenzéssel szakították meg, különösen amidőn a többek között azt mondá, hogy munkálkodásunk gyümölese: a protestáns árvaház neve áldásként hangzik ország-szerte, közéleti sűrű érintkezésben alkalmam nyílik megismerkedni a legilletékesebb tényezők vélekedésével árvaházunkról és mondhatom, hogy azok jóleső érzéssel érinthetik telkunket. *Wlassics Gyula* és gróf *Apponyi Albert* volt közoktatásügyi miniszterek és *Zichy János* gróf mostani miniszter is a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak az árvaház vezetéséről és működéséről. A nagyhatású beszéd után a jelen voltak az ünnepeitök elé járultak, hogy amire a szó képtelen, kézzsoritásuk melegével juttassák kifejezésre benső érzésüket. Az ünneplést nyomban a munka követte. *Palóczy Horváth Zoltán dr.* titkár felolvasta a mult ülés jegyzőkönyvét, aztán bejelentette, hogy *Láng László* és neje elhunyt gyermekeik emlékére 10.000 koronás alapítványt tettek, továbbá *Ganz Ábrahámné* — katolikus nő — 1000 koronát hagyott végrendeletileg az árvaházra. A mult évi Protestáns Pál 551 korona tiszta jövedelmet juttatott az árvaháznak, az idei bál is nagyon jól sikerült, ami főképp *palóczy Horváth Zoltán dr.* titkár fáradhatatlan buzgólkodásának köszönhető. Az igazgató előterjesztésére a választmány két szegény özvegyasszonynak pénzsegélyt szavazott meg. Más egyéb kérdésnek a megvitatása után a választmány rátért egy nagyon fontos, közgazdasági szempontból országos érdekű tárgyra, amelyről azonban lapunk legközelebbi számában adunk ismertetést.

„**Pénz és becsület**“ cím alatt tartott felolvasást *Mohácsy Lajos* marcalgergelyi lelkész, lapunk eleven tollu munkatársa a tekintélyes szombathelyi „Protestáns Nőegylet, meghívása folytán Szombathelyen f. hó 16 án. A felekezeti különbség nélkül nagyszámban egybegyült közönség mindvégig élénk figyelemmel hallgatta *Mohácsy fejtegetéseit* a pénzről mint becsület-szerző és becsület-rabró tényezőről. Előadását főleg az egyes nemzetek életéből s a mindennapi eseményekből kiválogatott közismert történeti-tényeknek helyén való alkalmazásával tette mind végig színössé és érdekfeszítővé. A valóságos-estélynek ugy anyagilag, mint erkölcsileg fényes sikere volt. A bevételt a Nőegylet a szombathelyi *Diakonissa Otthon* javára fordítja, amelynek létrehozásán a gyülekezet derék lelkösze *Kiss János* már évek óta ily sikerrel fáradozik. — A műsort a közigazgatási tanfolyam hallgatóinak énekkara — két számmal — és *Lóránthy Péter* segédlelkész szép szavallata töltötte be.

Iskolai hangverseny. A *pozsonyi* ág. hitv. ev. liceum ifjusága 1913 évi március hó 1-én délután 6 órakor az intézet tornatermében a *Hirschmann Nándor* ösztöndíj-alapítvány gyarapítására hangversenyt rendez.

„**Vigasztalások Könyve**“ c. egy gyűjtemény jelent meg öreg- és középkori halottak felett mondott gyászbeszédéből, 8 ivnyi terjedelemmel, tiszta, szép kiállításban s a következő szerzőktől közöl beszédeket: *Gyurácz Ferenc*, *Horváth Sámuel*, *Paulik János*, *Payr Sándor*, *Poszvék Sándor*, *Pröhle Henrik*, *Raffay Sándor*, *Srtáner Vilmos*, *Torda Lajos* lelksszek, illetve theológiai tanároktól és *Baldauf Gusztáv* ev. püspöki titkár és *Mesterházy László* ev. másodlelkésztől. (Ez utóbbi két tétstvér adta ki a kötetet.) A műnek ára füzve 3 kor., fekete vászonkötésben 5 K. A munkát ajánljuk lelkésztestvéreink szives figyelmébe.

„**A bünösök evangeliuma**“ címen *Paulik János* nyiregyházi lelkésztestvérünk három elmélkedést adott ki a tékozló fiu példázata alapján. (Ára 80 fill.). Ajánljuk e beszédeket különösen most a böjti időszakban lelkésztestvéreink szives figyelmébe. — *Paulikot* mint egyházi szónokot országszerte ismerik, úgy hogy beszédeit külön is megdicséri feleslegesnek tartjuk.

A szerkesztésért felelős: **NOSZKÓ ISTVAN** lapfőlapadonos.

Pályázatok és hirdetések.

Pályázat. Segédlelkészt keresek. Javadalma 1400 korona havi részletekben, 200 kor. lakber és körülbelül 400 kor. vallásoktatásért. Összes javadalom mintegy 2000 korona.

Az állás legkésőbb f. é. március hó 1-én foglalandó el.

Debreczen, 1913. február 6 án.

Materny Lajos
főesperes.

Pályázat. A tátraaljai ág. hitv. ev. egyházmegyébe kebelezett **topporczi** németajku egyházban megürült **rendes lelkészi** állásra.

Ezen állással egybekötött törvényszerinti lelkészi köteleességek mellett következő javadalmazás biztosítatik: 1. Természetben való lakás a paplakban a hozzá tartozó melléképületekkel és kert haszonélvezettel. 2. Kézpénzben évenként 800 kor. azaz nyolcszáz korona előleges negyedévi részletekben és 221-28 kor. azaz kétszázhuszonegy korona és 28 fillér kongrua államségély. 3. Huszonhat (26) pozs. mérő rozs. és huszonhat (26) pozs. mérő árpa. 4. Huszonégy (24) bécsi öl tűzifa. Az összes termények a paplakba fuvarozva. 5. Szabad legeltetési jog 4 darab szarvasmarha részére. 6. Stóla és három offertorium körülbelől 450 korona.

A kellően felszerelt jelentkezések alulírt főesperesi hivatalnál f. évi március hó 15-ig nyújtandók be Kakaslomniczra.

Kelt Szepesszombat és Kakaslomnicz, 1913 február hó 14 én.

Dr. Lersch Kornél
egyh. felügyelő.

2-1

Székely Gyula
főesperes.

Pályázati hirdetés. A **nógrádi** ev. Egyházmegyébe kebelezett felsősztergályi, tótnyelvű Egyház **lelkészi állására** pályázatot hirdetünk. Fizetése:

1. 4 szobából álló lakás, gazdasági épületekkel.
2. Kézpénzben, havi előleges részletekben 1680 K
3. 600 □-öl kert a mezőben.
4. Szokásos stóla.

Jelentkezések **március 16** ig alolirott főespereshez küldendők.

Láziban és Nógrádszentpéteren, 1913. febr. 7-én.

Beniczky Arpád
egyh. felügyelő.

2-1

Frenyó Gyula
főesperes.

Pályázat a nógrádi ev. egyházmegyébe kebelezett **legéndi** magyar, tót ajku egyházban távozás folytán megüresedett **rendes lelkészi** állásra.

Ezen állással járó törvényszerinti köteleességek után a következő javadalmat biztosítja az egyház:

1. Szép, új parochián, mely 4 szobából és gazdasági mellék-épületekből áll, szabad lakás.
2. 1090 □-öl belső-telek és kert.
3. 48 magyar hold szántóföld és szőlő.
4. 70 p m. consipáció.
5. kézpénzben minden pár 50 fillér circa 40 K.
6. Circa 60 kakas.
7. Bor helyett 20 korona.
8. 4 offertorium.
9. 360 kor munkaváltság.
10. Stóla circa 80 K
11. Káldy-főle alapítvány kamata 80 K
12. 376 korona congrua.

Kellően felszerelt pályázati jelentkezések március 23-ig alulírt főespereshez küldendők.

Budapesten és Nógrádszentpéteren, 1913. február 13 án.

Beniczky Arpád
egyh. felügyelő.

2-1

Frenyó Gyula
főesperes

Magyar Evangelikus Egyházjog.

Irta: **Dr. Mikler Károly**, az egyházjog egyetemi m. tanára *eperezsi* evang. jogakadémiai dékán, a tiszai egyházker. vil. jegyzője.

Ev. lelkészek és egyéb egyházi tisztviselők, valamint evang. iskolák *mégrendelhetik* 15 kor. bolti ár helyett 10 korona kedvezményes áron a szerzőnél.

A 772 lapra terjedő mű kiterjeszkedik egyházunk alkotmányának történetére, a jogforrásokra, egyházunk és az állam, valamint a hazai felekezetek közötti viszonyra egyházunk mai alkotmányára és közigazgatási jogára s kimerítő *betűsoros tárgymutatója segítségével mindazokról a jogkérdésekről* azonnal tájékoztatást nyújt, a melyekkel lelkész vagy más egyházi tisztviselő az egyházi közigazgatás terén nap-nap mellett találkozik.

Most jelent meg!

Békesség néktek

Értekezések

Irta: **Izsák Aladár** ref. lelk.

Ára füzve **3** korona.

Ezen népies, világos formában jó magyarsággal megírt értekezések az evangélium alapján és szellemében a vallásos-erköletesi épülés célozzák és szolgálják, miért is a „Békesség néktek“ című munkát e lap olvasóinak megrendelés céljából szíves figyelmébe ajánljuk.

Kapható

a Luther Társaság könyvkereskedésében

BUDAPEST, VIII., Szentkirályi-u. 51/a

A NEMI KÉRDÉS.

Orvosi és bibliai szempontból

Irta: férfiaknak **CSIA SÁNDOR** ideg-orvos.

Ára kötve K. **2-40 f.**

Kapható: **KÓKAI LAJOSNÁL, BUDAPEST**
IV. KÁROLY-UTCA I. TELEFON: 74-94.,

Szíves tudomásul!

Van szerencsénk a nagytiszteletű Lelkész urak szíves tudomására hozni, hogy

Nagypénteki passio

Fordította és összeállította

TÖRTELI LAJOS evangélikus s. lelkész

e most megjelent füzetecskét és kiadó jogát fordítótól megszereztük es ezentul nálunk kapható.

Egyes példány ára 30 fillér. 100 példányon felüli rendelésnél, példányokint 20 fillér.

Alakja a Dunántuli új énekeskönyv alakjával egyezik s ahöz csatolható.

Szíves megrendeléseket kér a

Luther-Társaság könyvkereskedése

VIII. Szentkirályi-utca 51/a

NOVOTNY ANTAL
harangöntőde és
vasharanglábgyár
**Temesvár, Gyár-
város.**

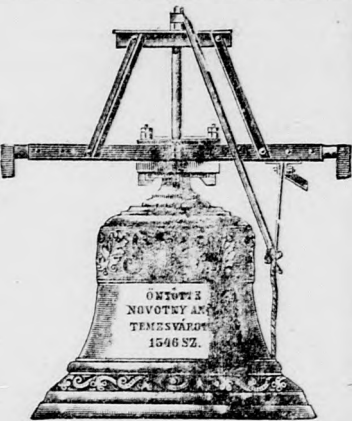
Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. — Különösen ajánlja saját találmányu

**új modoru áfnyukasz-
foff harangjait,**

melyek felső részükön a hegedűhöz hasonló 8 alakú nyílásokkal vannak ellátva s ezért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangnak, mint a régi modorúak. Ily szerkezetű 327

kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá forgatható vertvas koronákat, régi harangok ilyenekkel való újra szerelését és vertvas haranglábakat.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. — Az 1896. orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

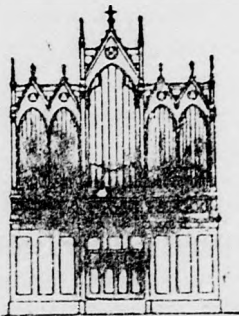
Orgonaépítési műintézet

Rieger Ottó

hazánk legnagyobb orgonájának (a király orgonájának a koronázási templomban) alkotója, villamos gépekkel berendezett cs. és kir. udvari orgonagyára

Budapest, X., Szigligeti utca 29. szám.

Cs. és kir. udvari szállító, a Ferenc József-rend lovagja. A *párisi, bécsi, stb. kiállításokon kitüntetve.* — Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikai) tartós, nemeshangu orgonákat szállít. 38 év óta 1600 orgonát — köztük a *király orgonáját* amely mű **80 változatú és villanyerőre** van berendezve — szállított. — Mindennemű *orgonajavítást* és *hangolásokat* lelkiismeretes pontossággal teljesít

☒ Tervezeteket és mintarajzokat ☒
☒ kívánatra díjmentesen küld. ☒

Pontos és legjobb **órák** 5 évi jótállásra!

Egyházi szentedények, úrvacsora-kelyhek, keresztelő kannák oltári gyertyatartók borkarcsók. Arany és ezüst ékszerek, evőeszközök, china-ezüst disztárgyak részletfizetésre is kaphatók.

Javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok. Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

POLGÁR KÁLMÁN,

műorás és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója.

BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 5. SZ. I. EM.

Pontos kiszolgálás!

Jutányos árak!

Boros nyomda, Rákosliget Budapest mellett.